

MØTE
i EØS-utvalet
måndag den 3. april kl. 10

Møtet blei leidd av leiaren i utanrikskomiteen, *Olav Akselsen*.

Energi- og miljøkomiteens medlemmer var innkalla for å delta under behandlinga av sak nr. 1.

Til stades var: Olav Akselsen, Marit Nybakk, Vidar Bjørnstad, Morten Høglund, Anne Margrethe Larsen, Jon Lilletun, Alf Ivar Samuelsen, Anette Trettebergstuen, Øyvind Vaksdal, Ågot Valle, Finn Martin Vallersnes, Svein Roald Hansen, Gjermund Hagesæter, Børge Brende, Steinar Gullvåg, Tor-Arne Strøm, Ketil Solvik-Olsen, Jan Tore Sanner, Gunnar Kvasheim og Line Henriette Holten Hjemdal.

Frå Regjeringa var utanriksminister Jonas Gahr Støre og olje- og energiminister Odd Roger Enoksen til stades.

Følgjande embetsmenn fekk tilgjenge til møtet: statssekretær Liv Monica Stubholt, Utanriksdepartementet, fung. ekspedisjonssjef Anders Erdal, Utanriksdepartementet, avdelingsdirektør Siri Sletner, Utanriksdepartementet, ekspedisjonssjef Ole Anders Lindseth, Olje- og energidepartementet og seniorrådgiver Ole Jacob Edna, Olje- og energidepartementet.

Vidare var Christian Syse, komiteens faste sekretær, til stades.

D a g s o r d e n :

1. Utanriksministeren og olje- og energiministeren orienterer om Europakommisjonens grønnbok om energi.
2. Eventuelt.

Leiaren: Då ønskjer eg velkomen til møte i EØS-utvalet. Utanriksministeren har saman med olje- og energiministeren bedt om å få orientere om Europakommisjonens grønnbok om energi. Det er kanskje rett å seie at dette er ein ny praksis, både at ein har eit ekstraordinært møte og at ein får orienteringa på eit så tidleg

tidspunkt i prosessen. For egen del synest eg sjølvsagt det er positivt.

S a k n r . 1

Utenriksministeren og olje- og energiministeren orienterer om Europakommisjonens grønnbok om energi

Leiaren: Då gjev eg ordet til utanriksministeren.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre: La meg innledningsvis si at hensikten vår med å be om dette møtet var å komme tidlig til Stortinget, ikke med en sak, men med et sakskompleks som er viktig for Norge, og som kommer til å bli viktig for Norge. En grønnbok fra EU er ikke et beslutningsdokument, det er starten på en prosess som kan lede ut i beslutningsdokumenter/rettsakter. Hvis vi skulle bruke en norsk metafor, er dette en NOU, som så etter hvert vil lede til en vitbok, eller en stortingsmelding, og som så kan resultere i ulike rettsakter. Det er Regjeringens holdning at vi på viktige saksområder bør få komme tidligere i inngrep med de store og viktige sakene for oss i EU-systemet, ikke bare fordi vi er EØS-medlem, men også fordi vi berøres på det saksområdet det gjelder. I stortingsmeldingen om EØS-arbeidet, som kommer senere, ønsker vi å komme med tanker rundt dette, men jeg erkjenner at dette er litt upløyd mark i forhold til Stortinget – hva skal denne saken lede til? Men jeg tror vi kan få en fruktbar dialog med Stortinget om nettopp det, at det her er viktig at vi får en økt bevissthet rundt viktige saker for oss tidlig i prosessen. Vi har erfaringer tidligere, også på energiområdet, fra at vi kommer inn først på slutten, når direktivforslagene ligger der, og hvor påvirkningsmulighetene blir mindre.

I forrige uke hadde vi to viktige politiske besøk fra utlandet til Norge. Russlands statsminister Fradkov besøkte Oslo og Aukra, der gass føres i land fra Ormen Lange-feltet. Jeg hadde med min tyske kollega, Frank-Walter Steinmeier, til gassanlegget på Melkøya utenfor Hammerfest. Tema for diskusjonene var energiproduksjon, sikkerhet, forsyning, miljøhensyn og klimautfordringer.

Dette er det nye Europa. Russland, EU-landene og Norge er på ulikt vis energipartnere. I dette bildet ser vi nye mønstre for europeisk utenriks- og sikkerhetspolitikk. Nye saksområder settes på dagsordenen. Nye samarbeidsmønstre dannes. Nye muligheter skapes.

I denne utviklingen sys en utenrikspolitikk og en energipolitikk sammen, og det knytter seg direkte til to av Regjeringens hovedsatsinger i utenrikspolitikken: nordområdepolitikken og Europa-politikken.

Energidimensjonen er med på å endre perspektivet for begge områdene, ikke bare hos oss, men hos alle som er opptatt av de aktuelle energiutfordringene. Dette er blitt et av de aller viktigste temaene når jeg møter utenlandske kolleger, og det har vært tiltakende i de fem-seks månedene jeg har hatt ansvaret.

De utviklingstrekk vi nå ser innenfor europeisk energipolitikk, er en dynamisk prosess. Mange initiativer og forslag fremmes, og det foregår en spennende debatt i Europa om hvordan man skal håndtere disse utfordringene. Kommisjonen la 8. mars fram en grønnbok om en europeisk strategi for bærekraftig, konkurransedyktig og sikker energi. Vårtoppmøtet i EU 23. og 24. mars bekreftet at det fortsatt er ulike oppfatninger og interesser internt i EU på dette området. Samtidig vedtok regjeringssjefene en sterkere samordning av og satsing på energipolitikken. Hva sier dette oss? Jo, at Europa er på søken etter nye løsninger i energipolitikken, løsninger som må finnes i samarbeid med andre land utenfor EU, løsninger som derfor også berører oss.

La meg skissere tre hovedtrekk i den europeiske energipolitiske utvikling, slik jeg ser det:

For det første: Utgangspunktet for debatten om energi og energisikkerhet i Europa er erkjennelsen av at kontinentets energiforsyning blir stadig mer sårbar. En rekke forhold har bidratt til denne erkjennelsen: I dag importerer EU om lag halvparten av sitt energiforbruk, og denne andelen kan stige til 70 pst. om 15 år. Sikker tilgang til energi står derfor høyt på dagsordenen. Disputten mellom Russland og Ukraina og konsekvensene for gassleveransene ved årsskiftet bidro til en brå oppvåkning for mange.

EU opplever både økte priser og økende global konkurranse om tilgang til energi. Vi må ikke glemme her det større globale bildet. Økt etterspørsel etter olje på grunn av sterk økonomisk aktivitet i land som Kina og India har ført til at oljeprisene har fordoblet seg de siste par årene. Vi ser at Kina fører en offensiv politikk og inngår langsiktige kontrakter. Energiforsyningene var også et av hovedtemaene i president Bush' nylige "state of the union"-tale. Selvsagt spiller også den politiske situasjonen i hele Midtøsten en nøkkelrolle i det globale energispillet.

Det andre hovedtrekket er debatten om hvordan EU-landene sammen skal håndtere denne situasjonen. Hva skal være EUs rolle, og hva skal være medlemsstatenes rolle?

I dag er ikke energipolitikk et fellesområde i EU. EUs traktater og regelverk gir bare begrenset grunnlag for at EU skal utvikle sin energipolitikk. Snarere er det slik at traktatene slår fast at medlemsstatene har suveren rett til å forvalte energiressursene og bestemme sin egen energimiks. Toppmøtet bekreftet dette.

Det er likevel mulig å samordne energipolitikken bedre internt i EU – uten å røre ved de grunnleggende prinsippene. Kommisjonen har derfor lagt fram Grønnboken for å skissere hva man kan gjøre av felles aktiviteter innenfor energiområdet – innenfor det eksisterende traktatverket.

Norge er gjennom EØS-avtalen en del av EUs indre energimarked. Vi har gjennomført EU-lovgivningen som regulerer dette markedet, og er direkte knyttet opp gjennom gass- og elektrisitetsnettene. EØS-avtalen dreier seg i denne sammenheng om markedsadgang og handel med energi, og pålegger selvsagt ikke Norge noen forpliktelse om energiforsyning til EU.

Det er viktig at Norge deltar i prosessene rundt utvikling av nytt EØS-regelverk på dette området.

Det tredje som skjer, er hvordan EU og medlemslandene søker å utvikle nye politiske bånd og samarbeidsmønstre til sine naboland og energileverandører – fjernt og nært.

EU har energidialoger med en rekke land. Grønnboken legger opp til både å videreføre, styrke og samordne disse. Russland framheves spesielt. Grønnboken omtaler også vår energidialog, og kommisjonen nevner Norge som en viktig strategisk energipartner.

For EU framstår Norge som en stabil partner og pålitelig petroleumsleverandør. Spørsmålet for oss er: Hvordan kan vi styrke vår rolle til fordel for begge parter? Selvsagt ved fortsatt å være en stabil leverandør av olje og gass fra norsk sokkel. Norskehavet og Barentshavet blir en del av dette bildet, slik det framgår av den helhetlige forvaltningsplanen.

De dialogene Norge fører med våre europeiske partnere, er viktige. Vi må videreføre dialogene om energi og om nordområdene med EU-kommisjonen. Men vi må samtidig ha aktive dialoger med EUs medlemsland.

La meg også si at for utenrikspolitikken blir det viktig å vurdere hvordan denne rollen fungerer i sammenheng med at Norge har andre viktige politiske synspunkter å fremme, særlig i nordområdene. Det gir jo også en anledning til å framheve de forhold, slik jeg kunne med min tyske kollega, og slik statsministeren kunne med Russlands statsminister i forrige uke.

Jeg vil nå gi ordet til olje- og energiministeren for en nærmere redegjørelse om Grønboken.

Statsråd Odd Roger Enoksen: Den intensive drøftelse av energispørsmål i EU i den senere tid har vært påvirket av en serie faktorer, først og fremst den sterke oppmerksomheten rundt økende importavhengighet i EU, dernest gasstransittspørsmålene mellom Russland og Ukraina, økende olje- og gasspriser, økt fokus på de klimapolitiske utfordringene, manglende framdrift i utviklingen av fornybar energi og energieffektivisering, manglende investeringer i overføringskapasitet og økt oppmerksomhet om hvordan konkurransen i energimarkedene fungerer.

Under det britiske EU-formannskapet sist høst ble energi trukket opp som ett av fem prioriterte områder for EU-samarbeidet i tiden framover. Det uformelle EU-toppmøtet på Hampton Court gav sin tilslutning til prioritering av energispørsmål og en ny gjennomgang av EUs energipolitikk. Dette er fulgt opp av EU-kommisjonen og det østerrikske EU-formannskapet i år gjennom

- EU-kommisjonens grønbok om en europeisk strategi for bærekraftig, konkurransedyktig og sikker energi, som ble lagt fram den 8. mars
- politisk gjennomgang av temaene i Grønboken av EUs energiministre den 14. mars
- EUs vårtoppmøte – Det europeiske råd – som drøftet energipolitiske spørsmål den 23. og 24. mars.

Jeg vil kort gjennomgå de seks hovedtemaene som er skissert i Grønboken. En rekke av hovedpoengene er allerede fulgt opp og forsterket rent politisk gjennom konklusjoner fra EUs energiministre 14. mars og Det europeiske råds vårtoppmøte den 23. og 24. mars.

I Grønboken framsetter EU-kommisjonen sin visjon for en europeisk energistrategi og hvordan energipolitikken kan møte tre sentrale energipolitiske mål: bærekraftig utvikling, konkurranseevne og forsyningssikkerhet. Seks prioriterte områder er identifisert:

- fullstendigjøring av det indre energimarkedet for elektrisitet og gass
- forsyningssikkerhet i det indre energimarkedet
- bæredyktig, effektiv og diversifisert energimiks
- integrert tilnærming til å håndtere global oppvarming
- oppmuntre til nyskaping

– felles ekstern energipolitikk

Kommisjonen peker i Grønnboken på at det er rom for store forbedringer i hvordan elektrisitets- og gassmarkedene fungerer, og hvordan de kan bidra til økonomisk vekst. Det påpekes at det er viktig å fullføre åpningen av de indre elektrisitets- og gassmarkedene innen fristen 1. juli 2007, som er nedfelt i el- og gassmarkedsdirektivene. Dette bør i henhold til Grønnboken bl.a. skje gjennom et nærmere samarbeid mellom de systemansvarlige nettselskaper og regulatorne i Europa. Betydningen av det regionale samarbeidet understrekes samtidig som ideen om en europeisk regulator framsettes. Behovet for investeringer i prioriterte overføringsforbindelser understrekes. Energiministrene og toppmøtet sluttet seg til betydningen av at det arbeides videre for å etablere et godt fungerende marked.

Når det gjelder den interne forsyningssikkerheten, legger kommisjonen til grunn at et liberalisert og konkurransedyktig energimarked bidrar til dette. Kommisjonen foreslår i Grønnboken å intensivere samarbeidet mellom systemoperatørene og regulatorne, som allerede har et ansvar for hvordan det indre marked fungerer. Man ønsker også å etablere et europeisk observatorium for energiforsyning, og man ønsker å vurdere nærmere etablering av krisehåndteringsmekanisme og felles standarder for beskyttelse av infrastruktur.

Når det gjelder hvert lands energipolitiske valg av "energimiks", dvs. sammensetningen av energiforsyningen, fastslår Grønnboken at de nasjonale valgene påvirker situasjonen i andre land både når det gjelder CO₂ og nivået på forsyningssikkerhet. Det anbefales gjennomført "en strategisk energigjennomgang" av rammene for nasjonale beslutninger. Toppmøtet sluttet seg til denne ideen. Videre er det en økt diskusjon av kjernekraftalternativet internt i EU.

Når det gjelder håndtering av klimaendring, legges det i Grønnboken ytterligere trykk på virkemiddelbruken innen energieffektivisering, fornybar energi, Kyoto-mekanismer og satsing på energiteknologier. Det presiseres at EU fortsatt må være "det ledende eksempelet" på dette området, og at det må skje integrert slik at Lisboa-strategien kan gjennomføres.

Innen energieffektivisering har både Grønnboken, energiministrene og toppmøtet gitt sin fulle tilslutning til at EU må vise lederskap gjennom en ambisiøs og realistisk handlingsplan, kalt "Energy Efficiency Action Plan", for å ta ut et innsparingspotensial på 20 pst. innen 2020.

I Grønnboken er en bekymret for at EU ikke vil nå målene for introduksjon av fornybar energi, i henhold til fornybardirektivet. Den politiske behandling på energiministermøtet og vårtoppmøtet har allerede

resultert i at en nå vil vurdere å øke målsettingen til 15 pst. fornybar energi i 2015.

Når det gjelder energiteknologiseringen til EU, anbefales at denne forsterkes og gjøres mer planmessig. Dette leser vi ut fra både Grønnboken og fra energiministrenes og Det europeiske råds konklusjoner. Her har jeg lyst til å understreke at de spesifikke norske interessene i karbonfangst og -deponering er en del av vår EØS-prioritering i rammeprogrammet for forskning og utvikling og er en del av vår energipolitiske dialog med EU. Investeringer i kunnskap og innovasjon er en viktig del av vårtoppmøtets konklusjoner.

Nytt i Grønnboken er framstillingen av en mer samstemt ekstern energipolitikk. Tanken er at EU-kommisjonen i noen sammenhenger vurderer det som viktig å opptre koordinert mot tredjeland. Pågående partnerskap og dialoger med produsenter, transitland og konsumenter er en del av dette. Videre betones videreutviklingen av det Europeiske Energifelleskapet "Energy Community". Betydningen av en bærekraftig utnyttning av energiresursene i nordområdene framheves, og Norge støttes i dette arbeidet.

Så litt om Grønnboken i forhold til Norge. Vi følger utviklingen i Europa ut fra to tilnærminger. For det første må vi vurdere om en ny energipolitikk for Europa vil ha konsekvenser for formulering av nye forslag til energirettsakter med relevans for EØS-avtalen. For det andre følger vi diskusjonen om forsyningsikkerhet, energimarkeder og bærekraftig energiutvikling fordi vi er en viktig energinasjon i Europa og partner til EU. Norge er fysisk integrert med EU innenfor handel med gass og elektrisitet.

Et hovedspørsmål er om en nå ser konturene av en felles energipolitikk i EU, som innebærer en ny balansefordeling mellom medlemsland og kommisjonen. Foreløpige signaler tyder på at medlemslandene i større grad ønsker å koordinere sin energipolitikk, men at viktige valg fremdeles vil være opp til det enkelte land. I denne forbindelse kan vi bl.a. konstatere at EU vil respektere landenes suverenitet over primære energiresurser og valg av energimiks.

I Grønnboken skisseres hvordan en europeisk energipolitikk kan møte de tre sentrale målene i energipolitikken: bærekraftig utvikling, konkurransevne og forsyningsikkerhet. Dette er tre viktige mål, men som jeg tror krever en balansering, ettersom de ikke alltid trekker i samme retning.

Det er vårt syn at det er rom for forbedringer i hvordan energimarkedene fungerer i Europa. En mer regional tilnærming til fungerende energimarkeder bør studeres nærmere. Det nordiske elektrisitetmarkedet er et regionalt marked som kan tjene som modell. Jeg har notert meg at EU-kommisjonen – gjennom sine

framdriftsrapporter og i pågående sektorundersøkelse – anser at dette markedet er en suksess.

Vi deler synet om at det er viktig at markedene er transparente og forutsigbare. Langsiktige kontrakter vil fortsatt være viktige for å sikre store investeringer og forsyningssikkerhet på gassområdet.

Vedrørende fangst og lagring av CO₂ anser vi oss som en viktig partner for EU. Bruk av CO₂ til økt oljeutvinning kan bidra til å gjøre fangst og lagring av CO₂ til et kommersielt levedyktig alternativ til å håndtere global oppvarming.

Det er mitt syn at forskning og utvikling innenfor olje og gass bør gjeninnføres i EUs forskningsagenda for å bedre forsyningssikkerheten i Europa.

Jeg setter pris på holdningen som uttrykkes i Grønnboken om Norges posisjon på energiområdet i Europa. Dette omfatter vår gode dialog med EU og positive bemerkninger relatert til våre tiltak for å fremme en bærekraftig utvikling av ressursene i nordområdene. Videre noterer jeg EU-kommisjonens støtte til norsk partnerskap i avtalen om det Europeiske Energifelleskapet, dvs. utvidelsen av det indre el- og gassmarkedet til land utenfor EU/EØS.

Når det gjelder prosessen framover i Norge, vil vi i løpet av kort tid initiere en høring av Grønnboken. Med bakgrunn i resultatet av denne høringen vil vi vurdere å fremme kommentarer for EU-kommisjonen.

Jeg vil i juni invitere mine nordiske og baltiske kolleger til formøte før energirådsmøtet i EU. I juni vil jeg også avholde energidialogmøte med energikommisær Piebalgs i Brussel. De forslag og ideer som lanseres i Grønnboken, og prosessene knyttet til disse, vil være tema i begge disse møter.

Leiaren: Då gjev eg ordet først til Ketil Solvik-Olsen.

Ketil Solvik-Olsen (FrP): Jeg skal få takke statsrådene for to gode orienteringer.

Det er helt klart store utfordringer som Europa står overfor med tanke på energimarkedet. Jeg har lest gjennom Grønnboka, og når en ser på hvordan de beskriver nå-situasjonen, og ikke minst hvordan det kan se ut i 2025, er det behov for store nyinvesteringer i energiproduksjonen i nettet, og det er store utfordringer rundt liberaliseringen av markedene.

Og så tar de også opp noe som går på solidaritet mellom landene for å sikre kraftforsyningen i de ulike landene.

Men det er mange analytikere som allerede har uttalt at de tviler på den framdriften en kan håpe på i denne saken, fordi nasjonalismen fortsatt står sterkt, spesielt på energisiden. Mange frykter at en liberalisering vil bety at noen land får en vanskeligere situasjon rundt kraftpriser og sånne ting, og at det gjør at dette vil dra mye lenger ut i tid enn det en gjerne hadde forespeilet seg. Da ønsker jeg at en av statsrådene kan uttale noe om hvilken framdrift de tror at vi reelt sett kan se i denne saken. Er dette noe som vil skje i løpet av noen få år? Eller vil vi snakke om tiår her før vi får den liberaliseringen som alle forespeiler seg?

Og så litt når det gjelder Norges forhold til det som skjer i EU: Tatt i betraktning dagens oppslag i VG, der Senterpartiet gir uttrykk for at en ønsker å kutte strømkablene fra Norge mot utlandet, hvordan vil Regjeringen gjøre en tilnærming til det arbeidet som skjer i EU? For det går vel i motsatt retning av den solidariteten som er et av hovedpunktene i Grønnboka.

Leiaren: Det høyrdest ut som om faren for støyt var stor!

Børge Brende (H): Jeg vil også takke for en grundig og god og tidlig orientering fra utenriksministeren og olje- og energiministeren.

Når det gjelder energispørsmål, er jeg enig i at de kommer til å øke som en del av den strategiske diskusjonen i årene fremover globalt. Ikke minst når Det internasjonale energibyrådet slår fast at energiforbruket i verden vil øke med 40 pst. innen 2030, sier det noe om hvilke enorme globale utfordringer man står overfor. Og i så måte er jo Norge meget interessant, og vår strategiske betydning i vår del av verden øker også. Etter hvert tror jeg vi også vil se en enda sterkere interesse både i Europa og USA for at vi f.eks. finner gode løsninger med russerne i Barentshavet.

Så til det konkrete: Hvordan fungerer markedet i EU i dag knyttet til fri konkurranse og konkurranse om kraft? Ifølge mediene er det en rekke enklaver også i EU – det er iallfall nevnt i Frankrike og Spania – hvor man ikke har overføringskapasitet til andre deler av landet, og derfor kan operere med egne elektrisitetspriser. Jeg lurer på om olje- og energiministeren kan si noe om dette? Og det henger da sammen med et annet spørsmål: Regjeringens konsultasjoner når det gjelder et såkalt industrikraftregime, hvor jeg har forstått det slik at Regjeringen ønsker at norsk industri skal kunne få langsiktige avtaler under det som er

markedsprisen til enhver tid for elektrisitet til Norge. Hvor står dette arbeidet?

Så det andre spørsmålet, som er knyttet til fornybar energi og dette fornybar energi-direktivet. Hvordan ser man for seg utviklingen på dette området også knyttet til Norges defensive interesser? Vi er jo i den situasjon at 97 pst. av elektrisiteten vår er fornybar. Hvis da EU skulle komme på å si gjennom et direktiv som er forpliktende for oss, at man nå skal øke andelen fornybar energi på en slik måte at vi må gå fra 97 til 99, f.eks., vil jo det være lite hensiktsmessig. Så langt har vi vel greid å unngå den type formuleringer. Ser man noen fare for det?

Og det er da også over til mitt tredje spørsmål: Når det gjelder Grønnboka og de offensive sidene, er jo det berørt. Men hvilke defensive interesser har Norge nå til utviklingen av en mer koordinert tredjelandspolitikk knyttet til energi, som et land som står utenfor EU?

Gunnar Kvassheim (V): Jeg takker for en god orientering og takker for at en kom så tidlig til Stortinget. Jeg tror det kan være med på å bidra til å få vitalisert kontakten mellom storting og regjering og vitalisert debatten rundt Europa-spørsmål. Det er også godt i samsvar med de forventningene som Stortinget gav uttrykk for da en diskuterte Europa-politikk og EØS-samarbeidet.

Venstre er positiv til hovedlinjene i den beskrivelsen som er gitt så langt, og følger med stor interesse det arbeidet som skjer i Europa på energiområdet.

Det er to områder jeg har lyst til å understreke spesielt. Jeg synes det er svært positivt at Regjeringen drar inn CO₂-håndtering som en del av det europeiske samarbeidet og gir det en dimensjon utover den nasjonale. Det har Norge stor interesse av, og det vil også kunne bidra positivt i arbeidet på europeisk plan med å imøtekomme Kyoto-forpliktelsene.

Det er et annet område som jeg tror det er viktig at Norge er spesielt oppmerksom på. Det gjelder kjernekraft, som har fått flere og varmere tilhengere den senere tid. Det er i Norges interesse at det blir understreket de problemene som er knyttet til håndtering av avfall fra kjernekraftindustrien og transport av dette avfallet. Det har en dimensjon bl.a. knyttet til Sellafield-anlegget.

Så er jeg i likhet med foregående taler interessert i å høre hvordan en ser arbeidet med industrikraftregime inn i det perspektivet som her trekkes opp, og kanskje også litt mer om de mulige konfliktlinjene som ligger her i forhold til Norges interesser.

Vedrørende det siste kunne det være greit å få avklart entydig fra Regjeringens side at de visjonene som Senterpartiets energipolitiske talsmann i dag trekker opp i VG, ikke er Regjeringens opsjoner. Det framstilles tvert imot som om det ligger gått innenfor Soria Moria-erklæringens handlingsrom at en får utredet et sånt alternativ som går på et nasjonalt selvforsynt marked, hvor en kapper ledningene til naboland. Det kunne være greit å få en avklaring på det fra Regjeringen.

Marit Nybakk (A): Jeg synes det er prisverdig at utenriksministeren har tatt initiativ til at Regjeringen orienterer EØS-utvalget på et så tidlig tidspunkt, nemlig når denne Grønnboka er kommet.

EUs energiforsyning, EUs energibehov, miljøproblemer og andre saker knyttet til energisamarbeid i EU har betydning for Norge både strategisk som energiproducent og også når det gjelder miljø. Jeg deler Kvasheims syn på det som står om kjernekraft i denne Grønnboka. Det er en tredjedel av EUs energi som nå dekkes av kjernekraft, og det er ikke uproblematisk. Det er heller ikke uproblematisk at det er nesten en tredjedel som dekkes av kull, i forhold til CO₂-utfordringene. Så dette berører oss ikke bare som energinasjon, men det berører oss også som europeisk nasjon og i forhold til de utfordringer som Europa og også nordområdene har.

Så vil jeg ta opp behandlingsmåten av denne saken. Jeg synes det er, som jeg sa, veldig prisverdig at vi nå har dette møtet. Det kommer en stortingsmelding om "EØS Pluss", eller behandling av EØS-saker, i løpet av våren. Det betyr at utenrikskomiteen får god anledning til å drøfte igjennom behandlingen av vårt forhold til EU og EØS-saker, vår Europapolitikk, og om det er slik at Stortinget må finne nye måter å behandle dette på. I denne omgangen behandler vi altså denne Grønnboka, som vel da utvikler seg til en hvitbok og eventuelt direktiv på et senere tidspunkt. Spørsmålet er om denne Grønnboka har så stor interesse også for allmennheten, og i hvert fall for Stortinget i plenum, at Regjeringen bør komme med en redegjørelse som så legges ut for en senere debatt. Dette bare kastes ut her og nå. Jeg vil gjerne høre om det er noe som utenriksministeren og/eller olje- og energiministeren kunne tenke seg.

Ellers merket jeg meg at olje- og energiministeren skal ha en høring, og synes det også er prisverdig i denne sammenheng.

Svein Roald Hansen (A): Jeg skal begrense kommentarene til det siste som Marit Nybakk berørte. I EFTA-parlamentarikerkomiteen har man gjennom mange år – det kan Morten Høglund bekrefte – pekt på ønsket om å komme tidligere inn i sakene i parlamentene. Jeg synes vi nå

har en mulighet til å gjøre en – hva skal vi kalle det – forsøksøvelse på det, i og med at vi får denne redegjørelsen tidlig, og hvis vi nå kan følge opp på en måte som gjør at også Stortinget i plenum kan involveres. Det vil kanskje også øke interessen for den høringen som Olje- og energidepartementet planlegger rundt Grønboka, og altså stimulere til en bredere debatt om denne saken.

Jon Lilletun (KrF): Eg vil òg takke for gode initiativ og to gode utgreiingar.

Eg vil fyrst kommentere behandlingsmåten vidare. Eg vil gje ros for at ein her prøver ut nye vegar, og det er, som Kvasheim sa, i samsvar med det Stortinget tidlegare har uttalt. Det at ein faktisk no begynner med det før vi får stortingsmeldinga om EØS-samarbeidet, synest eg er bra. Då er det viktig at vi klarer å få ei substansiell behandling av dette i Stortinget, før vi er ferdige med stortingsmeldinga om EØS. Det er vel kanskje etter høringa at vi er i stand til å forme ut Stortingets innspel til Regjeringa i forhold til den vidare prosessen. Så eg synest så langt at det er veldig bra, og vil gje ros for og tilslutning til det det er lagt opp til. Men ein må sørge for at det ikkje berre vert hopp utan tilløp, men at ein faktisk også kjem litt ned i bakken i løpet av prosessen.

Når det så gjeld realitetane, registrerer eg at det i Norden ikkje berre er Senterpartiet som tenkjer høgt rundt dette. Den svenske statsministeren har i Riksdagen eigentleg beklaga at Sverige har gått inn på ein internasjonalt marknad for energi. Det er atskillig meir oppsiktsvekkjande enn at Borten Moe gjer det same. Mitt spørsmål er då: Er det i Norden usikkerheit rundt dette? Som olje- og energiministeren sa, er det ein analyse i Grønboka at den nordiske marknaden har fungert. Vi har vel i stor grad analysert oss fram til at det har fungert slik som olje- og energiministeren sa. Men det ville jo vere interessant å høyre kva dei nordiske både utanriksministrane og olje- og energiministrane har hatt av interne samtalar om dette, i og med at den svenske statsministeren har ytra seg slik som han har gjort.

Det er heilt opplagt at vi har ein del defensive interesser her, og dei var i liten grad nemnde i innleingane. Vi har heimfallsregimet, og vi har ein god del andre ting, men eg og Kristeleg Folkeparti står sterkt at på eitt område, der vi heilt opplagt vert tillagde tyngde, og har tyngde ut frå den leveringssituasjonen som vi kan bidra til, vert det eit av våre sterke kort i Regjeringa og Stortinget si satsing på nordområda. Eg trur det er ei strategisk, veldig klok tenking, og der har vi defensive interesser som vi må bruke for alt dei er verde. Der er det ikkje noko å gje ved dørene. Det må brukast absolutt offensivt.

Så er det klart at når det gjeld CO₂, slik som Gunnar Kvasheim nemnde, og som alt var varsla at ein ville spele inn, vil det absolutt ha

Kristeleg Folkeparti si sterke støtte. Men når det gjeld substansielle ting utover det, vil vi kome tilbake til det når vi er komne lenger i prosessen og har fått høyringane som viser kva dei forskjellige aktørane i den norske marknaden og systemet vil kome med av innspel. Det er nokre område der vi er stormakter. Her er vi det, og då må vi agere i forhold til det ved at vi har grundige prosessar. Det har Regjeringa starta på, og det har vår støtte.

Finn Martin Vallersnes (H): Jeg vil også takke for orienteringene og si meg godt fornøyd med at en kommer i inngrep i forhold til Stortinget på et tidlig tidspunkt. Vi vet vel alle fra ulike deler av det politiske arbeidet at det er viktig å komme inn tidlig i prosesser hvis en skal påvirke dem, og det er egentlig bakgrunnen for min kommentar og spørsmål her.

Jeg vil også tro det er viktig å komme inn tidlig i forhold til EU når det gjelder deres forarbeider til den Grønboken som er lagt frem. Jeg la merke til utenriksministerens påpekning av at det er viktig å delta i prosessen rundt utarbeidelser av nye regimer. Olje- og energiministeren peker på at vi har fulgt diskusjonen i EU rundt dette tema, men spørsmålet er jo: Har vi deltatt? Grunnen til at jeg spør, er egentlig fordi jeg ble ganske overrasket da utenrikskomiteen var i Brussel for et par uker siden og en av EUs representanter i EFTA-parlamentarikerkomiteen i et innlegg til oss bemerket at hun hadde blitt ganske overrasket over at Norge var praktisk talt ikke omtalt i det første utkastet til grønbok, men på initiativ fra våre ”counterparts” i EFTA-parlamentarikerkomiteen hadde det kommet inn formuleringer. Det bringer da opp spørsmålet: Har det vært noen aktivitet fra Regjeringens side for å påvirke det som ble grønbok? Jeg vil jo tro at det var et viktig tidspunkt å være aktiv på.

Leiaren: Dersom ikkje fleire av komiteens medlemmer ber om ordet, gjev eg ordet til utanriksministeren.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre: Jeg tror nesten at representanter for den tidligere regjeringen får vurdere hele bredden av det spørsmålet representanten Vallersnes tok opp, for dette har det vært arbeidet med over lengre tid. Men så vidt jeg har fått opplyst, har vi påvirket og ganske jevnt vært i inngrep med sekretariatet som har jobbet med Grønboken, gjennom delegasjonen i Brussel og vel også gjennom kontakten med særlig Olje- og energidepartementet, men også Utenriksdepartementet.

Nå tror jeg olje- og energiministeren skal få svare på de fleste av de faglige spørsmålene her, men jeg vil komme med to kommentarer. For det første setter jeg pris på at det ble verdsatt at vi tok dette initiativet, og at vi sammen kan ta dette videre. Det er det jeg la vekt på her, at dette er en ny og søkende form – hva gjør vi med et dokument som vi ennå ikke er i formelt inngrep med, men jeg tror vi alle kommer klokere ut og i en mer strategisk posisjon hvis vi får diskusjonen tidligere. Til Lilletun: Jeg er ikke urolig for dette med hopp uten tilløp, men jeg er urolig for hopp uten nedslag. Hva gjør vi etter hoppet? Hvordan skal vi ha både god stil og stående når dette nå kommer videre? Her tror jeg at vi i Regjeringen vil være varsomme med å ha et sterkt syn på hvordan Stortinget skal håndtere sin egen arbeidsform, men jeg vil likevel driste meg til å si – siden Marit Nybakk var inne på tanken om en redegjørelse, og det har vært fremmet forslag om kanskje å få en interpellasjon om denne type spørsmål – at dette mener jeg at Stortinget, komiteledelse og presidentskap kanskje burde ha en refleksjon rundt. Min analyse iallfall av EØS-sakskompleksene er at i en EØS-saksgang, hvis man sier at den følger en sirkel, er vi inne veldig sent i de formelle prosessene, men vi kan komme inn tidligere om vi gjør dette på en bedre måte, men da må vi ha en diskusjon rundt det.

Så var Lilletun også opptatt av defensive interesser. Det er helt opplagt at vi bør være veldig tydelig på å identifisere dem, for det er ganske sikkert en del. Et fellesskap av konsumenter i hovedsak vil tenke konsumentenes interesser og ikke produsentenes interesser – naturlig nok. Så det må vi være oppmerksom på.

Så er det riktig at den strategiske satsingen i nord må se våre kort i sammenheng med det som kommer her. Uten å trekke det for langt mener jeg at en førstestrategi fra Regjeringens side har vært å få mer kunnskap om det som er nord til de sentrale beslutningstakerne i Europa. Jeg vet ikke om dere merket dere det, men det var noe som var interessant å bruke. Der Spiegel hadde et stort nummer om kampen om energi og tegnet et stort verdenskart over hvor energiresursene var, og hvor de gikk. Det kartet var kuttet omtrent ved Vesterålen. Det var ikke en kommentar til forvaltningsplanen, men det var altså ingen ting nord for det. Da var det interessant å ha med den tyske utenriksminister til det som lå nord for Der Spiegel, og det jeg merket, var at alt det han så, var nytt. Problemstillingene knyttet til Barentshavet nord i et framtidig perspektiv er også nytt. Det er iallfall den første strategien på den veien.

Statsråd Odd Roger Enoksen: Det var en rekke spørsmål. Jeg skal forsøke å ta dem i tur og orden så langt som overhodet mulig. Det er også reist en rekke helt sentrale spørsmål og problemstillinger.

For å begynne med Børge Brendes spørsmål om enklaver i Frankrike og Spania, spesielt der man har egne prisområder, som mye

tyder på også er til fordel for industrien i disse områdene. Så langt vi har klart å bringe i erfaring, er det riktig at man bruker den type argumenter for å ha egne priser i områder der man har betydelig med industri. Vi har ikke klart å bringe på det rene hvorvidt dette er ordninger som er notifisert, men et mer liberalisert marked i Europa enn det vi har i dag, vil jo langt på vei ha som hensikt at man ikke skal ha den type enklaver.

Industriens konkurranseevne i EU er vagt behandlet i Grønnboka så langt, og man skal komme tilbake til dette i løpet av året. Dette er jo også en problemstilling vi har tatt opp, og som det jobbes med fra norsk side. Det er ingen grunn til å legge skjul på at det er en utfordrende problemstilling. Jeg har derfor drøftet dette spørsmålet flere ganger med energikommissær Piebalgs, nettopp fordi jeg tror at det vil være hensiktsmessig om vi langt på vei kan følge i EUs spor hvis EU i større grad legger til rette for å ivareta industriens konkurranseevne enn det energipriser i dag kan tyde på. I EU er man også opptatt av at man skal legge til rette for dette, uten at man så langt har skissert konkrete løsninger.

Når det gjelder spørsmålet om direktivet for fornybar energi og eventuelle utfordringer for Norge i forhold til å øke andelen fornybar energi, har den politiske behandlingen på energiministermøtet og vårtoppmøtet, som jeg sa, resultert i at man vil vurdere å øke målsettingen til 15 pst. fornybar energi i 2015, altså et kvantitativt mål, som ligger langt under den andel fornybar energi som vi har. Hvis resultatet blir at man legger seg på et kvantitativt mål og ikke en økning av andel, bør det være uproblematisk for oss i aller høyeste grad. Samtidig er det selvsagt et mål at vi skal øke vår produksjon av fornybar energi.

Det er klart at vi ikke skal stikke under stol at en mer koordinert energipolitikk også kan bli en utfordring for oss. Men jeg må likevel si at jeg faktisk ser flere offensive enn defensive interesser, også i forhold til en felles energipolitikk som en stor leverandør av energi til Europa.

Vi har implementert de fleste av de direktivene som så langt har kommet. Vi har f.eks. gitt tredjepart adgang til våre rørsystemer, men man ser jo at det fortsatt er store og dominerende aktører i det europeiske energiforsyningssystemet som gjør at det på nedstrømssiden ikke er like uproblematisk som det er oppstrømssiden. En ytterligere liberalisering på nedstrømssiden mener jeg vil være til fordel for en stor energileverandør som oss.

Når det gjelder et nasjonalt industrikraftregime, er det blant de ting som jeg vil komme tilbake til Stortinget med på et senere tidspunkt. I løpet av året tar vi sikte på å ha kommet så langt at jeg kan komme tilbake til Stortinget med hvordan Regjeringen vil håndtere dette videre framover.

Vallersnes spurte om Regjeringens kontakt med EU. Jeg har personlig hatt tre møter med Piebalgs, så en rekke av de problemstillingene som er tatt opp i dag, har vært blant de temaer som har vært sentrale i de drøftingene vi har hatt. Jeg har tatt opp spørsmålet om industriens konkurranse, industrikraftregimet, med ham i alle disse samtalene, også vår strategiske satsing i nord og betydningen av å få støtte til en norsk strategi i forhold til utviklingen av nordområdene, forsyningssikkerhet og behovet for fortsatt langsiktige avtaler sett i tilknytning til de store investeringer som gjøres i transportsystem og i det arbeidet vi gjør innenfor CO₂-håndtering – for å nevne noen av temaene.

Til Gunnar Kvasheim: Når det gjelder det siste, er det blant de temaer som jeg har diskutert både med min danske kollega og min britiske kollega. Vi har før øvrig undertegnet en avtale som innebærer et felles arbeid for å se på mulighetene for deponering av CO₂ og også bruk av CO₂ til økt oljeutvinning.

Jon Lilletun og flere andre har spurt om usikkerheten omkring et felles nordisk energimarked, bl.a. i forbindelse med utspillet fra Göran Persson. Det Göran Persson sa, var vel at ikke alt med det nordiske markedet hadde blitt bra. Ifølge dagens VG angret han delvis på at man hadde vært med på dette. Jeg tror det nordiske markedet må kunne beskrives som en suksess. Det er et av de best fungerende regionale energimarkeder man har. Så kan man til en viss grad forstå Sverige, som er i en litt spesiell situasjon og er transittland for alle land som ligger rundt Sverige. Både Finland, Danmark og Norge har felles forsyning inn mot Sverige, og for handelen mellom disse landene fungerer Sverige i stor grad som transittland. Det stiller Sverige overfor noen spesielle utfordringer i forhold til investeringer i nett, som delvis de andre landene ikke har på samme måte. Dette er blant de temaer som nå drøftes i Nordel-samarbeidet, for det har i det siste året vært en del store konflikter både mellom Sverige og Finland og Sverige og Danmark i forhold til flaskehalshåndtering mellom disse landene. Det har utledet ganske intense diskusjoner disse landene imellom. Den Nordel-rapporten som nå er under utarbeidelse, skal drøftes på et energiministermøte i Bodø i september. Da håper jeg vi har kommet et skritt lenger i forhold til å håndtere disse problemstillingene. Det er definitivt ikke vår ambisjon å reversere dette markedet, men å få det til å få det til å fungere så godt som det kan.

Så er det riktig at det står i Soria Moria-erklæringen at vi har til hensikt å være selvforsynt med energi i et normalår. Vi ønsker ikke at vi skal basere vår energiforsyning på import i en normal situasjon. Men for å ha sagt det: Til neste år vil ytterligere en kabelforbindelse være ferdig mellom Norge og Nederland. Det burde være svar på dette. Dere har også hørt hva jeg sa i redegjørelsen min, som også står for Regjeringens politikk i forhold til et slikt felles marked.

Hjemfallssaken er også berørt. Den vil vi også med det aller første komme tilbake til Stortinget med. Hjemfall er ikke utfordret av ESA på noen som helst måte. Det som er utfordret fra ESAs side, er forskjellsbehandling mellom private og offentlige verk, ikke hjemfallsordningen som sådan. Det er ingenting som tyder på at det vil skje i framtidige ordninger heller.

Så litt omkring framdrift. Det som er varslet, er jo at Hvitboka skal komme ved årsskiftet. Vi planlegger kommentarer til Grønnboka på denne siden av sommerferien. Så er det selvfølgelig vanskelig å ha noen formening om hvor lang tid oppfølgingen i form av nye regler vil ta etter at Hvitboka er presentert. Den delen er det for så vidt umulig å ha noen oppfatning om. Men EU tar sikte på at Hvitboka blir presentert innen utgangen av året.

Så håper jeg at det ikke er noen vesentlige spørsmål som har blitt stående igjen.

Det er jo slik at "energy community" betyr at også Balkan-land nå vedtar en rekke sentrale energi- og miljødirektiver, og det indre energimarkedet utvides da også. Det er viktig at vi som EØS-land formelt deltar fullt ut i denne type koordinert energipolitikk, også i forhold til tredjeland. En koordinert energipolitikk som går ut på å styrke energidialogen med andre land, f.eks. Russland, vil vi prioritere og hilse velkommen. Vi er selvsagt også interessert i å styrke produsent- og konsumentdialogen. Jeg kan opplyse at både utenriksministeren og undertegnede allerede har hatt energipolitikk som tema i våre møter med Russland. Det å ha en slik energidialog med disse landene er viktig for oss. Energi er viktig for oss, og det er viktig for EU-land. Det vil prege vår dialog med EU i tiden framover. Derfor vil vi også prioritere kontakten med EU.

Leiaren: Det ser ikkje ut til at det er ytterlegare spørsmål eller kommentarar.

S a k n r . 2

Eventuelt

Leiaren: Er det nokon som ønskjer å ta opp noko under Eventuelt? – Det er det ikkje. Då vil eg takka alle for frammøtet.

Møtet hevet kl. 10.50.